

Дзяўчына

Яны любяць разглядаць дзяўчат, што ў разгары маладосці ідуць на сустрэчу з мястэчкам.

Прысаджваюцца за столік зараз побач з крамай “Атлянта”. Гэта добрае месца, на галоўнай вуліцы. А вуліца – і крыніца, і вусце – разгортваецца ва ўсіх напрамках ды згортвае да сябе ўсё, што мае тут якое- колечы значэнне.

І не быць, не пражыць у мястэчку даўжэй за два дні, каб не прайсці той вуліцай.

Гэтым шляхам вяртаюцца з мясцовага магістрату турботныя рэфэрэнты, калі добра не спінаецца ў іх бюджэт, і прыдзіраюцца начальнікі, бо такая праца начальнікаў. І хварэюць шлюбныя жанкі, і сыны падрастаюць неабавязкова на вобраз і падабенства, запісанае ў рамах буйной амбіцыі, і ў шырокім плане года астаецца няшмат месца для праявінай пляшкі з кумам.

Тут а другой гадзіне пасля поўдня заўчасна прыстарэлыя маткі-полькі цішком уцякаюць з ранішняй змены на фабрыцы. І ў думках лаюць гэту фабрыку, што за пяцьсот злотых у месяц бесцырымонна распранае іх з апошніх атрыбутаў прыгажосці. А затым у краме “Атлянта” пераліваюць залатоўкі ў пластмасавыя пакеты з малаком, напаўняюць водарам свежага хлеба, загортваюць у цёплыя апельсінавыя хустачкі. Выходзяць на вуліцу, а сонца ўсміхаецца дзіцячай усмешкай. І ўжо іначай,

і ўжо пяшчотным позіткам абводзяць яны фабрычны комін.

Напышліва надзімаючы бруха, час ад часу перакоціцца вуліцай штатны кіраўнік чагосьці там. Жоўты гальштук, бы кітайскі мандарын, распіраецца, напалову лежачы ў жывой рыкшы.

Часам пройдзе тратуарам пачарнелы ад сонца мужык, што з'явіўся ў мястэчку па неадкладных справах. І вызіраючы з-пад брыля кепкі на сонна спаволены свет, мабыць, тады і не задумваецца – чаму летні час выяўляецца ў розных варыянтах. Мясцічковымі вуліцамі сноўдае нага за нагу, а пераступіўшы мяжу мястэчка, паглыбіўшыся між жытніх палёў, вокамгненна паскарае крок, набірае хуткасць.

Гэтай вуліцай з ліцзальных абдымкаў Піфагора і Сакрата маладосць рвецца бестурботнай рэчкай у шчаслівае папоўдне, значыць – у нікуды.

Дзяўчыну, што ідзе тратуарам, яны бачаць упершыню. Гэта вельмі прыгожая дзяўчына. Гадоў не больш за дзевятнаццаць, высокага росту, але рост яе перш за ўсё выдаўжаюць ногі – значыць тое, што прыдае прыгажосці дадатковы бляск, як спрытная рука ювеліра апрачае ў шляхецтва звычайны камень.

Побач з дзяўчынай крочыць хлопец – таксама дзевятнаццацігадовы. Мабыць, які школьны сябрук. На ўроках прысаджаецца за суседнюю парту, а калі ўсе схіляюцца над кніжкамі і сшыткамі, ён крадком спаглядае на яе плечы і ўздыхае, і мроіць якія паветраныя замкі. Ды ўсё так і астаецца чыстай фантазіяй, бо якое можа мець дачыненне прыгажосць да штодзённай звычайнасці? Бо хлопец бачыцца ім звычайным. Можа, глядзяць на яго з перспектывы маладых, але ўжо сталых мужчын, з таго месца, дзе скульптар-час на адну хвіліну спыняецца,

адпачывае, накаплівае сілы для дэструкцыйнай працы? І тады значная частка свету аддаецца чалавеку ва ўласнасць, а ён, зведзены прывідам, напышліва выдзімае губы. А можа, бачаць хлопца праз вобраз гэтай дзяўчыны, праз яе блакітныя вочы, светлы твар, валасы, такія залатыя, што ўсё побач уяўляецца шэрым і звычайным?

Але далоні хлопца сплятаюцца з далонямі дзяўчыны, яго пакуль што не мужчынскія, але ж моцныя пальцы гуляюць яе доўгімі пальцамі. Здаецца, дзяўчыне гэта падабаецца. І яна ўсмешкай адказвае пяшчотнай гульні пальцаў.

“Чаму зараз такія прыгожыя дзяўчаты? І дзе яны былі раней?” – думае Колька. Уяўленне вылузвае з памяці моцную, прысадзістую фігуру шлюбнай жонкі. Разглядае, параўноўвае. Але параўнанне выходзіць не ў яе карысць – кароткія пухлятыя ногі ніяк не паспяваюць за крокамі ног доўгіх і далікатных. Блытаюцца, губляюць дыстанцыю, сварацца адна на другую спацелым дыханнем. А доўгія ногі ідуць, ідуць, ідуць. Ёсць у іх каварства і бязгучная элігантнасць павука, што аплятае вочы тонкай сетачкай. І вачам не закрыцца ўжо, не адступіць убок. Левай – правай, левай – правай, левай – спічастыя абцасікі цокаюць аб тратуар цішэй і цішэй, аж канчаткова змаўкаюць і, узнятыя шырока раскрытымі зрэнкамі, узлятаюць у маёвы блакіт, сплятаюцца з сонечнымі промнямі.

І тады агортвае Кольку сорам, пачуццё віны. Як хлапчук, якога злавiлі ў чужым садзе, апраўдваецца, клічучы на памяць усе лепшыя дні. Наогул гэта апошнія дні месяца, калі весела падсвітваючы крочыць чалавек дамоў, пяшчотна кранае запханы ў кішэню кашалёк. З парога расплачваецца з жонкай, аддае ў яе руплівыя рукі прыбытак апошняга месяца. Яна ўсміхаецца, а ён сядзе на кухні –

маленькай, тры метры на два – і, зазіраючы ў акно, што раскрываецца на блізнячую, вытканую з вялікай пліты будыніну, паглыбляецца ў талерку цёплага спакою і маленькай стабільнасці.

А вечарам кладзецца побач з жонкай. У асаблівых хвіліны, згартаючы вусны ў пульхны абарак, яна вышэптвае адно слова – “о”. Ціхае, сціплае, заўсёды такое аднолькавае.

Колька глядзіць на дзяўчыну, дзяўчына глядзіць на свайго хлопца. Хлопец схіляецца з шэптам да яе вуха, а яе вусны складаюцца ў маленькае сонейка. “О”, – усміхаецца сонейка. Усміхаецца аўтэнтычным, свежым здзіўленнем, заахвочвае, запрашае, вабіць на сцэжкі, ніколі раней не кранутыя чалавечай нагой. І Колікаў сорама зноў адступае – на адзін крок, другі. Адступае перад неназванай крыўдай, прадчуваннем, што побач з добра вядомым, рэальным светам ёсць таксама і другі свет – таксама сапраўдны, таксама рэальны. Але гэты свет – за шыбай, за халодным шклом, і не кранеш яго, працягнуўшы руку.

І Колька пытае:

– Як думаеце, ён яе... Ну, ведаеце...

– Вядома, што трахае. Як піць даць, – не падбіраючы словы, не загортаючы іх у бліскучыя паперкі, адказвае Грыша Грынь. – У іх гэта хутка зараз адбываецца. Бузі-бузі і пад коўдру.

– Не, – пярэчыць Колька. – Немагчыма. Ён, пэўна, нават не ведае, як тое зрабіць. Глянё жа, смургаль яшчэ....А і яна, далікатная такая, і такая....такая, – шукае ў памяці слова. – Яна такая чыстая.

Так кажа Колька. Але побач з наяўным голасам ёсць і другі голас – глухі і бурклівы. Колька глядзіць на хлопца, на ягонае плячо, што прыгартае дзяўчыну, бачыць, як усміхаюцца яе вочы. І чорны

глухі голас вытыркаецца з-за сцяны маўчання.

– Яна такая чыстая, – паўтарае Колька. І хочацца, каб Грыша яшчэ раз запырачыў, няхай скажа якое слова – грубае, непрыемнае, вострае, бы лязо брытвы, што згорне ўсмешку з вуснаў прыгожай дзяўчыны і яе звычайнага хлопца.

І Грыша Грынёва кажа:

– Усе яны цяпер чыстыя. Памыўшыся ў ванне. І запіраецца такая, і адбіваецца – падумаў бы хто. І охае, і ахае, і ўсё “не” ды “не” паўтарае. А натура, Колька, інстынкт. Ён у нічым не разбіраецца. Ведаю я іх, жанчын. Ух, як ведаю!

Гэтае “ух”, выказанае кароценька, але эмацыянальна, як рама, што агортвае шмат якія вобразы. Але перш за ўсё ёсць у гэтых рамах адна цытата прыгажуня, што прыйшла аднойчы на фабрыку, а калі вахцёры паклікалі Грышу, не гуляючы ў залішнія канспірацыі ці прэлюдыі, яна тузанула яго высока ўзведзеным жыватом. “Пазнаеш?” – спытала. І ён па сённяшні дзень адбіваецца ад гэтай прыгажуні трыма сотнямі злотых у месяц. І шукае нешта знаёмае ў маленькім тварыку, у вачах, у вуснах, ва ўсмешцы. Але адшукаць знаёмае не атрымліваецца. “Як у балота ідуць тры сотні”, – думае Грыша.

Хлопец з дзяўчынай падыходзяць якраз да паўстанка гарадской камунікацыі і прыпыняюцца. Іх пальцы развітваюцца, разбягаюцца. Стоячы побач, плячо ў плячо, разглядаюць расклад.

– Так ці сяк, усе яны б.... Зараз во паедуць на хату. А там старых няма, гуляй душа, – Грыша Грынёва разгартае рамы сваёй памяці, як звычайна, знаходзіць там вочы ў вочы вядомую фігуру. Але вобраз дзяўчыны ніякім колерам, ніякай рыскай, наведзенай пэндзлікамі сонца на светлае палатно маладосці, не сыходзіцца з вобразам цытатай

прыгажуні. І дадатковы камень, дадатковая злосць загрузаецца на спіну Грышы Грыня.

– Можа не, – уключаецца ў размову Эдзік. – Можа, не ўсе. Ніхто не ведае жанчын.

– Ведаю я іх, добра ведаю. Раз гляну на жанчыну і ўсё ведаю, – запіраецца Грыша, але Эдзік жмурыць вочы, паблажліва ўсміхаецца.

– Памыляешся. Ніхто не ведае жанчыну. Можа і глядзіш ты на яе, а папраўдзе, што бачыш? Сукенку, ногі, прычоску. А яна цябе – вось і разглядае. Зазірае ў вочы, а гартае сэрца, калупаецца ў душы. А часам і мускулы абмацвае, таксама ж, чаму не. Здагадаешся, што там бачыць, што чакае, на што спадзяецца – і яна твая. Спадзяецца на дзікую бестыю – будзь бестыяй. Самай дзікай і самай прымітыўнай. Кусай яе зубамі, рві кіпцюрамі. Але калі ёй хочацца ўвайсці у цёплую ваду, будзь як цёплая бяспечная прыстань.

– А як князя захоча, кажы, што ты сапраўдны князь, а часова злая ведзьма зачаравала цябе ў штатнага працаўніка дзяржаўнай чыгункі, – спрачаецца Грыша.

– Так і скажы, – згаджаецца Эдзік. – Толькі – не словам. Скажы тое жэстам, позіткам, дотыкам. І ніколі не старайся яе канчаткова пераканаць. Няхай прадчувае, няхай здагадваецца. Няхай разгортвае цябе старонка за старонкай, паглыбляецца, нырае глыбей. Аж агарнеш яе плячом, закрыеш у далонях, як безабаронную птушку. А ўвогуле – мужчына павінен маўчаць і слухаць. Тады як губка ён убірае ў сябе і яе, і яе словы.

Змаўкаюць. Хацелася б яшчэ паспрачацца, але вядома, што Эдзік мае рацыю. Бачылі ж не раз, як прызямляюцца ў ягоных далонях тыя птушкі. І зайздросцяць Эдзіку за словы, што ў ягоных вуснах сплятаюцца ў зручныя букеты, а калі трэба,

знікаюць, скаўзаюцца ў маўчанне, утульваюцца ў ціш.

– Хто кахае ўсіх жанчын, астаецца вольным, – кажа часам Эдзік. – Толькі адна паасобная жанчына мае сілу апрануць чалавека ў кайданы. Усе разам – ніколі.

І тады яшчэ зайздросцяць Эдзіку за волю.

На паўстанак пад’язджае аўтобус і хлопец з дзяўчынай знікаюць за чырвонай шырмай.

“Паедзе? Не паедзе?” – Колька ўважліва ўзіраецца ў паўстанак. Незразумелая, ірацыянальная сіла прымушае яго хвалявацца. З ад’ездам дзяўчыны нешта – невядома што – астанецца незавершаным, незакончаным і іржавым цвіком будзе муляць вантробы і скарачаць сціплую прастору мястэчка, памяншаць яе да светлага аблічча гэтай дзяўчыны. “Няхай яна не ад’язджае”, – думае Колька.

Аўтобус адыходзіць. Дзяўчына астаецца на паўстанку адна.

– А гэтай во, што якраз трэба? – Грыша хінае галавой на паўстанак.

– Не ведаю. Можна было б пераканацца.

– Праўда была б. Ты ж яе бацька, – прыдзіраецца Грыша.

– Або дзядзька, – падкідае слова Колька.

Наўмысна так кажуць. Дзяўчына апусціла вейкі, падставіла твар сонцу. Залатыя кудзерыкі рассыпаліся ветрам. Няўрымслівая маладосць стаіць люстэркам на фоне вуліцы. А вуліца ўваходзіць ў гэтае люстэрка і цішком, сарамліва вяртаецца назад – хітрымі вачыма цыцатай прыгажуні, пульхнымі вуснамі, складзенымі ў сціплы абаранак і яшчэ сотняй звычайных спраў. І хочацца – няхай які кулак, якая сіла тузанае светлае шкло, а яно рассыплецца дробным макама, і ўсё будзе звычайна, як раней.

– А можа якраз і сірата яна, і трэба ёй бацька? –
Эдзік уздымаецца на ногі, пацягваецца.

Моўчкі глядзяць, як ён перасякае вуліцу, пружыністым, хлапечым крокам накіроўваецца на паўстанак.

Аб чым будзе размова – з гэтага месца не ўчуеш. Эдзік нешта скажа, дзяўчына адкажа, адступіць крок, а ён ступіць следам. І яшчэ раз, і яшчэ крок. А затым яна, мабыць, спыніцца, а ён, схіліўшыся да белых кудзерыкаў, нешта прашэпча ў заружавелае вуха. І кудзерыкі страсануцца жэстам пярэчання, адмовы. А калі не будзе ў гэтай адмове злосці, яго вусны яшчэ раз наблізяцца да ружовага вуха. І зараз кудзерыкі страсануцца іначай. Здзіўленнем? Недаверам? Можа жартам, а можа ад звычайнай цікавасці, смешна перакульваючы галоўку, зазірне ў ягонныя вочы. А вочы цёплай усмешкай спытаюць: “Ну і як?”

Калі так усё атрымаецца, Колька спытае хрыплым голасам:

– Вып’еш піва?

Ад пільнага ўзірання ў паўстанак мястэчковай камунікацыі ў горле засохне, здранцвее, прыліпне да зубоў язык.

– Давай, – такім жа хрыпеннем адкажа Грыша Грынь.

А можа будзе зусім іначай? Можа, у адказ на першае слова кудзерыкі страсануцца злоснай адмовай? І матылём, зняважаным памылковым парывам ветру, разгарне крылы, адляціць у свой свет. Эдзік прыпыніцца на хвіліну на паўстанку, правядзе вачыма лёт матыля, пацісне плячыма і, засунуўшы рукі ў кішэні, вернецца на ранейшае месца.

І пойдучь утраіх у краму “Атлянта”.

Ніхто таго не ведае, бо вуліца прыпынілася на адну кароткую хвіліну і зноў манатонным майскім

крокам ідзе па сваіх справах.

КАМУНІКАТ.ORG